

INKERILÄISTEN VIESTI

8
2010

TÄSSÄ NUMEROSSA:

Pääkirjoitus: Tietopankki on valttia	s. 3
Yksityisarkistot ja niiden luovuttaminen arkistolaitokseen	s. 4
Vaietut ja vaijentajat	s. 5
Vieläkö kukkivat omenapuu	s. 6
Digitaalinen ruususenuni	s. 7
Toivo Jääskeläinen in memoriam	s. 10
TKU – Tuntematon inkeriläisarkisto	s. 11
Kirkko sydämessä	s. 13
Syyskokous	s. 14
Tapahtumakalenteri	s. 15

Kansikuvassa talventörröttäjiä pakkasen armoilla.

Numero 1/2011 ilmestyy viikolla 5. Aineisto toimitukselle 7.1 mennessä.

Numero 2–3/2011 ilmestyy viikolla 12. Aineisto toimitukselle 25.2 mennessä.

INKERILÄISTEN VIESTI

JULKAISIJA
Suomen Inkeri-liitto ry.
Puheenjohtaja Toivo Flink
toivo.flink@kolumbus.fi

TOIMISTO
Lehden tilaukset ja
osoitteenmuutokset,
jäsenmaksut, tuotetilaukset ym.
Inkerikoti, Karjalatalo
Käpylänkuja 1
00610 Helsinki

Puh. 045 2612 342
Annikki Kelo
Sampo 800012-306364
Nordea 101030-1085026

ILMOITUKSET/€
1/1 sivu 250 €, ½ sivu 135 €,
¼ sivu 85€
Kuolinilmoitukset 17 €
Kiitos- ym. ilmoitukset 10 €

LEHDEN VUOSITILAUS 2010
30 € kotimaahan ja Ruotsiin,
36 € muualle

LEHDEN TOIMITUS
Päätoimittaja
Toivo Flink
Toimitussihteeri
Riikka Mahlamäki-Kaistinen

TOIMITUKSEN OSOITE
Renkkelintie 28
40950 Muurame
Puh. 050 599 6773
(ark. 9–17.00)
inkerinviesti@suomi24.fi
Huom!
Tilaukset koskevat yhteydenotot
Suomen Inkeri-liitto ry:n
toimistoon, kuten mainittu edellä.

INTERNET
<http://www.inkeriliitto.fi>

PAINOPAIKKA
Vammalan Kirjapaino Oy,
Sastamala

Lehti ilmestyy kuudesti vuodessa
Aineisto palautetaan vain erikseen
pyydettyäessä

**INKERILÄISTEN
SIVISTYSSÄÄTIÖ**
Hallituksen pj. Toivo Iho
Bredantie 6 D 18
02700 Kauniainen
Puh. 050 505 2335
OP 578038-20031499

PÄÄASIAMIEN RUOTSISSA
(Hoitaa lehden tilaukset)
Viktor Aitman
Linbanev. 6
SE-438 35 Landvetter
Puh. 031-916 602
v_aitman@spray.se
Ruotsin Inkeri-liiton
postisiirtotili 173888-9

ISSN 1236-9586

Tietopankki on valttia

Toivo Flink

Sinä ja minä

Vuoden 2010 tapahtumien yhteenvetoa tehdessäni olen jälleen kerran ymmärtänyt kuinka tärkeää tietolähteiden hallitseminen onkaan. Nostan tämän asian esiin, koska olen kuluneen vuoden ajan niin sanoakseni kampanjoinut Inkeri-arkiston järjestämisen ja täydentämisen puolesta. Tietoa kootessaan jokainen on joutunut joskus tilanteeseen, jossa tiedostaa, että tiedon oleellinen kartuttaminen ei enää onnistu, ellei tiedä, mistä sitä voi löytää. Tänä päivänä tietomäärä on lisääntynyt räjähdysmäisesti, ja sitä on helppo hakea Internetistä.

Meidän tapauksessamme, tarkoitan tällä Inkeri-arkistoa, vaikuttaa siltä kuin eläisimme yhä kynän ja paperin varassa. Nykypäivään kuuluu sähköinen arkisto, jota voidaan jatkuvasti päivittää. Meiltähän puuttuu perusvaatimuksia vastaava järjestetty Inkeri-arkisto.

Seuraavaksi tietenkin herää kysymys kuka tämän tekee ja miten? Vastaus on lyhyt: sinä ja minä. Sananlaskun väittää, että hätä keinot keksii. Ei meillä hätää ole, sen sijaan on tarve. Sisäinen tarve. Tämän käsityksen vahvistavat minussa lukuisat tapaamiset Suomessa, Ruotsissa ja Virossa tämän vuoden aikana. Mielestäni kypsän iän saavuttaneiden ihmisten uteliaisuus ja kiinnostus omia kansallisia juuria kohtaan on selvästi lisääntynyt edellisiin

vuosiin verrattuna. Tämä lämmittää. Toivon, ettei kukaan jää yksin pakertamaan omien asioittensa kanssa.

Mitä meillä on?

Meillä on tärkein, sillä meillä on oma järjestö, Suomen Inkeri-liitto. Se täyttää vuoden kuluttua kunnioitettavat 90 vuotta.

Meillä on myös tärkeitä tavoitteita: Inkerin suomalaisuutta koskevan tiedon talmentaminen, tutkiminen ja tiedottaminen. Se, että Inkeristä tiedetään vähän ja pin-tapuolisesti ei vähennä tämän merkitystä eikä arvoa. Inkerin suomalaisuus on omintamme ja lisäksi meillä on tukijoi-ta suomalaisten keskuudessa. Kuitenkin meidän tulee ensisijaisesti toimia meitä koskevien tietoukkojen täydentämiseksi. Kyseessä on yhteinen nimittäjä – suomalaisuus.

Mitä me tarvitsemme?

Yhteisen asiamme tärkeyden tiedostamisen ja innostuksen lisäksi me tarvitsemme tiedon liikkumista. Tämä asia ei hoidu käskemällä, eikä edisty väkisin. Tarvitsemme tietopankin, johon voimme tal-lentaa meitä koskevia tietoja. Se voidaan sijoittaa Suomen Inkeri-liiton kotisivuille.

Tuokoon tuleva vuosi meille tiedon välittämisen ja kokoamisen iloa!

Hyvää joulua kaikille!

Yksityisarkistot ja niiden luovuttaminen arkistolaitokseen

Yksikön johtaja Marja Pohjola
Kansallisarkisto

Yksityisarkistot täydentävät merkittäväällä tavalla viranomaisarkistojen antamaa kuvaa suomalaisesta yhteiskunnasta. Arkistolaitoksen eli Kansallisarkiston ja maakunta-arkistojen tavoitteena on huolehtia yhdessä yksityisarkistojen omistajien kanssa siitä, että tutkimukseen tarvittavat tai muuten merkitykselliset yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen arkistot saadaan säilymään ja käyttöön.

Mikä on yksityisarkisto

Yksityisarkistoja ovat henkilö-, perhe- ja sukuarkistot eli yksityisille henkilöille tulleiden, heidän toiminnassaan syntyneiden ja haltuunsa jääneiden asiakirjojen kokonaisuus. Yksityisarkistoja ovat myös yhteisöjen kuten järjestöjen, yhdistysten ja yritysten arkistot.

Kukin henkilö, perhe, suku tai yhteisö on itsenäinen arkistonmuodostaja. Saman arkistonmuodostajan koko aineisto säilytetään yhtenä kokonaisuutena. Arkistoa ei siis pidä hajottaa esimerkiksi sisällön mukaan ja luovuttaa eri laitoiksi.

Mihin yksityisarkiston voi luovuttaa?

Yksityisarkistoja ottavat vastaan Kansallisarkisto ja kaikki seitsemän maakunta-arkistoa. Kansallisarkistoon otetaan ensisijaisesti valtakunnallisesti merkittäviä yksityisarkistoja. Maakunta-arkistot puo-

lestaan keskittyvät oman alueensa yksityisarkistoihin.

Arkiston luovuttaminen

Yksityisarkiston luovuttaminen alkaa yhteydenotolla siihen laitokseen, johon arkisto halutaan luovuttaa. Tällöin neuvotellaan, millä ehdoin luovutus tapahtuu. Vaihtoehtoja on monia. Samalla sovitaan tarvittavista valmistelutoimenpiteistä. Voidaan esimerkiksi sopia, että luovuttaja käy aineiston läpi ja poistaa siitä sellaisen aineiston, joka ei ole arkistoaineistoa ollenkaan tai jota ei katsota säilyttämisen arvoiseksi. Arkiston rakenteeseen ei kuitenkaan pidä puuttua, koska yksittäisten asiakirjojen keskinäinen asiayhteys selviää monissa tapauksissa vain niiden sijainnista aineistossa.

Yksityisarkiston luovuttajalta toivotaan lisäksi pienimuotoisen, kirjallisen selostuksen laatimista, josta käy ilmi arkistonmuodostajan täydelliset nimet, henkilön elinvuodet tai yhteisön toiminta-aika sekä elämässä tai toiminnassa tapahtuneet tärkeimmät muutokset. Selostus auttaa arkiston järjestäjää ja myös tulevaa käyttäjää hahmottamaan henkilön tai yhteisön toimintaa ja sen johdosta muodostuneen arkiston aineistoa.

Vastaanottavan arkiston kanssa sovitaan tarkka ajankohta, milloin aineisto toimitetaan sinne. Luovuttaja huolehtii itse aineiston kuljettamisesta, jos ei toisin sovita. Vastaanottotilanteessa allekir-

joitetaan luovutustodistus ja usein myös jo varsinainen luovutus sopimuskin, jossa määritellään luovutuksen ehdot ja mahdolliset käyttörajoitukset. Luovuttaja voi asettaa arkistolle käyttörajoituksen, jos katsoo sen tarpeelliseksi.

Inkeriläisiä yksityisarkistoja toistaiseksi vähän

Tähän mennessä inkeriläisiä yksityisarkistoja on saatu valitettavan vähän arkistolaitokseen tutkijoiden käyttöön. Kansallisarkistossa on Inkerin Liiton ja muutamien muiden inkeriläisten yhdistysten arkistoja. Henkilöarkistojakin on

vain jokunen. Niistä voi mainita rehtori Kaapre Tynnin, kirjailija Juuso Mustosen ja kirkkoherra Juhani Jääskeläisen pienet arkistot sekä opettaja Amalia Sunden muistelmat. Viimeksi mainittu arkisto sisältää lakanoille ja muille kankaankappaleille salaa kirjoitetut muistelmat, jotka Amalia Susi aloitti päästyään vankileiriltä 1956. Tutkijoiden käytettävissä on lakanoista puhtaaksikirjoitettu paperiversio.

Arkistolaitos kääntyy lehden lukijoiden puoleen toivoen saavansa täydennystä inkeriläisiin yksityisarkistoihin. Kansallisarkiston ja maakunta-arkistojen yhteystiedot löytyvät arkistolaitoksen verkkosivuilta www.arkisto.fi.

Vaietut ja vaijentajat

Reijo Rautajoki

Kirjani Vaietut kertoo äidistäni. Se on inkeriläistyön selviytymistarina tsaarin ajan Venäjältä kollektivisoinnin, vainojen ja saksalais miehityksen jaloista Suomeen. Valvontakomissio ja punainen Valpo houkuttelivat, uhkailivat ja vainosivat inkeriläisiä palauttaakseen heidät Neuvostoliittoon. Äitini vältti palautuksen, mutta vain oman neuvokkuutensa ansiosta. Viranomaisilta apua ei tullut. Suuri Puhumattomuus vallitsi sodan jälkeen. Se johti Kekkosen aikana unohdukseen ja tietämättömyyteen.

Miksi tämän kirjan kirjoitin? Ensinnäkin olen aina ollut kiinnostunut historiaa. Koulussa se oli lempiaineitani. Myöhemmin opiskelin historiaa Tampereen yliopistossa. Opettajaa minusta ei tullut. Työelämä vei ihan muihin puuhiin, mutta en koskaan menettänyt kiinnostustani menneeseen. Muistelmat ja historiateokset ovat olleet sopivaa vastapainoa stressaavalle liike-elämälle.

Toiseksi olen lapsesta saakka kuullut ja kuunnellut tarinoita Inkeristä. Nuo tarinat painuivat syvälle mieleeni, koska niitä toistettiin kotona kerta kerran jälkeen sukulaisten ja tuttujien kanssa. Tarinat olivat joskus mukavia, sadunomaisia kertomuksia onnellisista ajoista kyläyhteisössä Inkerissä. Joskus ne olivat toimeentulon tuskaa, jota kolhoosi toi tullessaan. Painajaismaisiksi tarinat muuttuivat, kun puhe kääntyi sukulaisten ja tuttujien kohtaloihin Stalinin vainojen aikana. Sota ja saksalaisten tulo alueelle toivat kertomuksiin nälänhädän ja kärsimystä.

Isäni tutki innokkaasti paitsi omaa myös äitini sukua. Hän haastatteli joukon tapaamiaan inkeriläisiä, myös Ruotsiin paenneita. Tutkielmista ja muistiinpanoista muodostui vuosien mittaan laaja sukuarkisto, jonka sain haltuuni isäni jälkeen. Kun kävin aineistoa läpi, oivalsin, että kerätty tieto ei saa jäädä vain arkistoon pölyttymään. Kuitenkin tuo alussa

mainittu yleinen tietämättömyys oli tärkein syy kirjain kirjoittamiseen.

Maailmanpolitiikka ulottui myös pohjoiseen Suomeen. Elettiin kylmää sotaa ja pelättiin. Kekkonen aikaan ei elämöity kiusallisilla aiheilla. Sotasyllisyysoikeuden-käynti tunnustettiin laajoissa piireissä vääryudeksi, kun tuomiot oli annettu. Virallinen Suomi kuitenkin vaikenen vuosikymmeniksi. Myös inkeriläisten kohtalo kuuluu historiamme vaiettuun aiheeseen. Neuvostoliitto petti Suomeen tulleet inkeriläiset lupaamalla heille paluun Inkeriin. Sitä ennen Suomi petti inkeriläiset, sillä se oli luvannut pitää huolen vainotusta kansanosastaan. Inkeriläiset tulivat tekemään työtä ja sotimaan. Osalle oli luvattu Suomen kansalaisuus, mm. heimopataljoonan ja ErP6:n sotilaille. Suomi taipui Neuvostoliiton painostukseen. Tuo teko oli ehkä realismia, mutta silti häpeällinen. Virallinen Suomi vaikenen tästäkin asiasta.

Mitä tapahtuisi, jos Suomen hallitus tunnustaisi edeltäjiensä tekemät virheet? Sillä ei tietenkään korjattaisi tehtyjä vääryyksiä, mutta virheiden tunnustaminen puhdistaisi ilmaa ja olisi osoitus suomalaisesta suoraselkäisyydestä ja moraalisista. Tämä aika antaisi siihen mahdollisuuden. Silti virallinen Suomi vaikenen yhä.

Kerroin ystäville, että kirjoitan kirjaa inkeriläisistä. Olen aina tiennyt, että Inkerin asioista ei kovin paljon meillä tiedetä. Tiedon vähäisyys kuitenkin yllätti. Moni ystäväni ei edes tiennyt, missä Inkeri sijaitsee, puhumattakaan siitä, millaista inkeriläisten elämä on ollut tai miksi he ensin tulivat tänne ja sitten menivät pois. On selvää, että suomettumisen aikana asioista vaiettiin ”yleisistä syistä”. Nyt tuo aika on jäänyt taakse. Kirjallani haluan murentaa vaikenemisen muuria ja siirtää tietoa tarinan muodossa sukulaisten ja tuttavien lisäksi laajemmalle lukijakunnalle. ①

Teos saatavilla: kts. viimeinen sivu

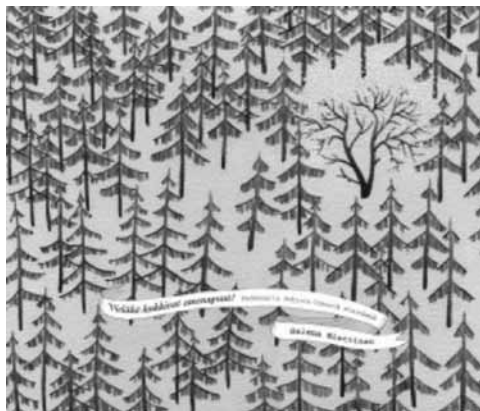
Vieläkö kukkivat omenapuut

Kadonnutta Pohjois-Inkeriä etsimässä

Vieläkö kukkivat omenapuut on ensimmäinen Pohjois-Inkeriin keskittyvä kirja. Karjalankannaksella Suomen vanhan rajan ja Neva-joen väliin jäävä Pohjois-Inkeri tunnetaan huonommin kuin Pietarin etelänpuoleinen Inkeri, vaikka siellä aikoinaan asui n. 1/3 Inkerinmaan

suomalaisväestöstä. Pohjois-Inkerin katoamiselle löytyy moniakin syitä.

Vieläkö kukkivat omenapuut kirja on yksi yritys paikata Inkeri-tiedon aukkoja ja löytää hahmoa entiselle ja nykyiselle Pohjois-Inkerille. Kudoksessa on käytetty loimina lähihistorian faktoja ja kuteina aikalaisten tarinoita. Kirjan runsas kuvitus on peräisin yksityisten ihmisten albumeista, arkistojen kätkeistä ja kuvausmatkoilta. Kirjan on koontanut valtiotieteiden tohtori Helena Miettinen, jonka ensimmäinen Inkeri-aiheinen kirja Maaton kansa ilmestyi 1989.

Teos on saatavilla Inkerin kulttuuriseuralla hintaan 35 euroa.

p. 09-2733225, koivujatahti@inkeri.com

Gustave Doré 1867: *La Belle au bois dormant* 1867

Digitaalikuvien ruususenuni

Martti Kupiainen

Perinteisten valokuvapaperille vedostettujen mustavalkoisten ja värivalokuvien säilyvyyttä voidaan edesauttaa melko yksinkertaisilla ja helposti toteutettavilla keinoilla. Kun valitaan hyvälaatuiset albumit ja säilytysmateriaalit, ja kun valokuvia säilytetään pimeässä ja suhteellisen tasaisissa olosuhteissa, voidaan luottaa, että kuvat säilyvät vielä seuraavillekin sukupolville. Kun näistä perusasioista on huolehdittu, kuvien kohtalosta ei tarvitse jatkuvasti olla huolissaan. Albumit ja irralliset valokuvat saavat unohtua vaikka vuosiksi, tai jopa vuosikymmeniksi komeroitten kätköön ilman muita toimenpiteitä. Jos albumien ja valokuvien mukaan on vielä liitetty tietoja kuvauspaikoista, tapahtumista ja niissä esiintyvistä henkilöistä, meillä on uinumassa valokuvien prinsessarusukset, jotka vain odottavat tu-

levien sukulais- tai tutkijasukupolvien heittävä suudelmaa.

Jos vanhojen valokuvien säilyttäminen vaatii vain muutaman perusasian kuntoon saattamista, digitaalisten valokuvien säilyttäminen on hieman haasteellisempaa. Viimeisen kymmenen vuoden kuluessa lähes kaikki harrastajakuvaajat ovat siirtyneet uuteen digitaalitekniikkaan. Filmikameroita ei ole enää kuin muutama malli kaupan hyllyllä, filmienkin saatavuus on supistunut lähinnä aktiiviharrastajien suosimiin laatuihin. Kuvia tuotetaan digitaalikameroilla, matkapuhelimilla, netti- ja videokameroilla. Digitaalisia kuvia voi helposti kopioida, muokata ja lähettää katseltavaksi. Digitaalikuvia syntyy valtavia määriä jatkuvasti kasvavalla vauhdilla, samalla tavoin kuin muutakin sähköistä informaatiota. Tässä tilantees-

sa tavallinen valo- tai videokuvaaja voi unohtaa, että kuvien säilyminen vaatii jatkuvia toimenpiteitä. Tulevat sukupolvet ovat varmasti kiinnostuneita näkemään, minkälaisessa arjessa me nyt elämme. Tästä syystä meidän pitäisi muistaa vaalia myös digitaalisia kuviamme. Tässä artikkelissa keskitytään asiaan tavallisen kotikuvaajan kannalta.

Toisin kuin perinteisiä paperivalokuvia, digitaalisia kuvia ei voi jättää uinumaan rauhaisaa unta, kun perusasiat ovat kunnossa. Digikuvia pitää hoitaa aktiivisemmin. Valitettavasti tilanne on sellainen, että digikuvien säilymisen ja tallentamisen ohjeet sisältävät usein ”ehkä” ja ”toivottavasti” -sanoja. Emme voi olla varmoja, miten hyvin saamme digitaalisen tiedon säilymään. Sähköisen arkistoinnin asiantuntijatkin ovat usein varovaisia vastatessaan tiedon säilymiseen liittyviin kysymyksiin. He joutuvat tekemään joidenkin asioiden kohdalla kuten urheilijat, jotka haastatteluissa toteavat tekevänsä parhaansa ja katsovansa sitten, miten pitkälle se riittää. Jos nykyisessä tilanteessa on omat hankaluutensa, sisältää se myös paljon hyviä puolia entiseen verrattuna. Digitaalisen kuvaamisen suhteellinen helppous, joustavuus ja kuvien helppo jakaminen ovat mm. tällaisia. Kuvien säilymisen puolesta voimme tehdä kotioloissa paljon, tilanne ei ole mahdoton, vaikka hieman hyllyvällä pohjalla kävellään.

Digikuvien säilyttämisen tärkein muistisääntö on se, että kuvat pitää taltioida kuvaamisen jälkeen aina kahdella erillisellä tallennusvälineellä. Jos digikuvia säilytetään tietokoneen kovalevyllä tai ulkoisella kovalevyllä, toiset kopiot pitäisi säilyttää eri paikassa: toisella tietokoneen kovalevyllä tai toisella ulkoisella kovalevyllä. Kovalevyt ovat epäluotettavia tallennuspaikkoja, ne voivat hajota yhtäkkiä ja varoittamatta. Tästä syystä niitä tarvitaan aina varalle toinen. Joku

voi myös vahingossa poistaa tallennetut kuvat. Näin voidaan hetkessä menettää suurikin määrä arvokkaita kuvia. Jos kahden kovalevyä ei ole käytettävissä, toiset kappaleet kuvista voidaan säilyttää esimerkiksi teettämällä niistä paperikopiot valokuvaliikkeessä. Paperivalokuva on vieläkin varteenotettava tallennuskeino. NykYTEKNIKALLA värivalokuvista saadaan hyvin säilyviä. Valmistajat lupaavat paperivalokuvien säilyvän hyvissä olosuhteissa jopa yli 100 vuotta. Yksi vaihtoehto on säilyttää digikuvia tietokoneen kovalevyn lisäksi kameran muistikortilla. Kun muistikortti tulee täyteen, ostetaan uusi ja jatketaan kuvaamista sille. Tavalliselle kuluttajakäyttöön valmistetulle muistikortille voidaan kuvia tallentaa ja poistaa n. 10 000 kertaa. Tieto säilyy niissä suhteellisen hyvin, varsinkin jos niitä ei käytetä jatkuvasti. Huonona puolena on muistikorttien pieni koko, ne voivat kadota helposti. Tallennuskustannus yhtä valokuvaa kohden on myös suurempi.

Monesti digikuvia säilytetään CD-R- ja DVD-R -levyillä. Parhaimmat CD-levyt ovat sellaisia, joissa tallennusmateriaali on päällystetty kullalla tai hopealla. Niiden fyysinen säilyvyys on melko hyvä. Valitettavasti näiden arkistolaatuisten levyjen saatavuus on kuitenkin huono. Tavallisten kuluttajille markkinoitujen CD- ja DVD -levyjen laatu puolestaan vaihtelee niin paljon, että niitä ei voi turvallisesti mielin suositella kuin väliaikaiseen käyttöön. Jos muita vaihtoehtoja ei kuitenkaan ole, pitäisi levyt kopioida uudelleen vuoden tai parin välein, jotta kuvien säilymisestä voitaisiin olla edes jotenkin varmoja. Omien CD-levyjen kestävyystestieni tuloksena sain selville, että huonoimmillaan CD-levy säilyttää tietoa vain muutaman kuukauden verran. Säilytin testilevyä ikkunalla ilman mitään suojaa. Levyyn paistoi aurinko ikkunalasin läpi iltapäivisin. Kokeilin levyä tietoko-

neessa viikoittain ja vajaan neljän kuukauden kuluttua levy oli muuttunut osin läpinäkyväksi, eikä sitä pystynyt enää lukemaan. Testasin myös toista CD-levyä, jonka ripustin roikkumaan erään rakennuksen ulkoseinään myös ilman suoja. Tämän CD-levyn tallennusaine oli päällystetty kullalla. Se yllättäen säilytti tietoa lukukelpoisena vielä neljän vuoden jälkeen. Olin ripustanut sen keskiöreiästään nauhaan rakennuksen räystäään alle. Se ei saanut suoraa auringonvaloa, eikä sen päälle satanut, mutta se oli muuten alttiina kaikille sään vaihteluille ulkoilmassa. Se oli siis ulkona keskeytymättä neljä kesää ja neljä talvea. Levy pyöri tuulessa sen verran, että ulkoreuna hioutui karkeaa seinää vasten, mutta levyn keskialue säilyi naarmuuntumatta. Levyn keskellä säilynyt lukualue oli vielä luettavissa tavallisella tietokoneen CD-aseamalla. CD-levy fyysisenä esineenä voi siis parhaimmillaan säilyttää tietoa suhteellisen hyvin – tai pahimmillaan katastrofaalisen huonosti. CD- ja DVD -levyjen ongelmana on laatuvaihtelujen lisäksi myös lukulaitteiden ongelmat ja lukuvirheet, joten niitä ei voi suositella pitkäaikais säilytykseen.

Digikuvien säilyttämisen toinen tärkeä muistisääntö on kuvien kopioiminen uuteen tallennusvälineeseen riittävän usein. Ammattilaiset tekevät sen omilla välineillään vähintään joka viides vuosi. Samaa voisi suositella tavallisen käyttäjän kovalevyille ja muistikortteille tallennetuille kuville. Jos joutuu käyttämään CD- tai DVD-levyjä, kopioiminen kannattaa tehdä useammin, esimerkiksi vähintään joka toinen vuosi.

Vanhat sananlaskut toimivat jossakin tilanteessa yhä mainiosti, samoin tässä: Vanhassa vara parempi. Toistaiseksi varmin keino säilyttää digikameran kuvia on valmistuttaa niistä paperivalokuvat valokuvausliikkeessä. Tällöin tosin menetetään digikuvien helppo käytettävyys ja jaet-

tavuus. Videokuvaa ei voi vedostaa paperille, joten sähköinen säilyttäminen on sen kohdalla ainoa vaihtoehto. Kotikäyttöön tarkoitettujen mustesuikikutulostimien tuottamat paperikopiot eivät ole yleensä kovin hyvin säilyviä, joten ne eivät ole vaihtoehto valokuvausliikkeessä teetetyille kopioille. Lisäksi mustesuikikutulosteet tulevat usein valokuvausliikkeessä teetettyjä kopioita kalliimmiksi.

Digikuvien helppo muunneltavuus on uuden tekniikan parhaita puolia. Kuvia voidaan rajata, yhdistellä ja parantella monella tavalla. Tähän helppoon muunneltavuuteen sisältyy kuitenkin sudenkuoppa. Kaikki toimenpiteet, joita tehdään kuvankäsittelyohjelmilla, tosiasiassa hävittävät alkuperäistä kameran tallentamaa informaatiota. Niin ristiriitaiselta kuin se kuulostaakin, kuvia parannellessa niistä häviää aina jotain. Tästä syystä olisi tärkeää säilyttää kuvat sellaisena, kuin ne ovat tallentuneet kameraan, muuntelematta niitä mitenkään. Valituisista kuvista voidaan sitten helposti tehdä työkopiot parantelemista varten. Useimmat harrastelijakamerat tallentavat kuvat pakatussa JPEG -tiedostomuodossa. Aina kun tällaisen jpeg-kuvan avaa ja tallentaa uudelleen kuvankäsittelyohjelmassa, se pakkautuu hieman lisää ja menettää taas osan informaatiostaan. Tässäkin mielessä kameran tuottamat kuvat kannattaa tallentaa sellaisenaan ja parantella vain työkopioita.

Kun säilyttää kuviaan vähintään kahtena kappaleena eri paikoissa, ja kun kopioi niitä säännöllisin väliajoin uusille, mahdollisimman luotettaville tallennusvälineille, tulee tehneeksi sen, mitä tavallinen harrastelijavalokuvaaja voi tehdä digitaalisten valokuvien säilyttämiseksi. Valitettavasti joudumme herättelemään digitaalisten valokuvien ruususet kesken unien, ehkä montakin kertaa, ennen kuin se ratkaiseva suudelma moiskahtaa. ①

Toivo Jääskeläinen in memoriam

Inkeri Peterson

Toivo palapeliensä ääressä syyskuussa 2010.

Eräs viimeisistä suurista inkerinsuomalaisista johtajapersonoistamme on poissa. Toivo Jääskeläinen kuoli Boråsissa 3. marraskuuta 2010 hieman yli 91-vuotiaana. Viimeisen vuoden hän taisteli lääkäreiden avulla luusyöpää vastaan periksi antamatta. Edellisenä vuonna hän vielä jaksoi käydä rintamaveteraanina Suomessa nauttimassa kylpylähoidoista ja otti osaa inkerinsuomalaisten Helsingissä vietettyyn kesäjuhlaan. Molemmissa paikoissa hänen seurassaan oli runsaasti hyviä ystäviä. Suureksi surukseen Toivo Jääskeläinen juuri tuolloin joutui pariksi viikoksi sairaalaan. Kestävänä ja maltillisena henkilönä hän ei kuitenkaan osoittanut pienintäkään katkeruutta.

Toivon sairaalassaoloa piristivät ennen kaikkea hänen lastenlastensa käynnit. Tyttärentytöt olivat ostaneet hänel-

le uuden kiinanshakkipelin, jonka parissa he yhdessä viettivät aikaa. Toivo nautti tässä pelissä, koska samalla hän kilpaili itsensä kanssa. Kotonaan hän aina viimeisiin päiviinsä asti istui kokoamassa palapeliä tuhansista toisiaan muistuttavista paloista. Näin useiden tuntien ajan hän pystyi irrottamaan ajatuksensa sairaudesta keskittymällä pelin tarjoamiin haasteisiin. Palapelit olivat jatkoa vanhalle harrastukselle. Sen ymmärsin, kun Toivo avasi vaatekaappinsa ja näytti kuinka paljon erilaisia pelejä hän oli vuosien saatossa hankkinut. Ellen muista väärin, oli hänellä yli 30 palapeliä.

Toivo oli vuosikymmeniä tunnettu aktiivisena johtohahmona inkerinsuomalaisten yhdistystoiminnassa Ruotsissa. Alingsåsissa Toivo tapasi vaimonsa Sannan, joka myös oli kotoisin Pietarista itään olevasta Keltosta. Alingsåsissa asui 1940–1950-luvuilla hyvin monia inkerinsuomalaisia perheitä, jotka kokoontuivat yhteen viettämään perhejuhlia ja hartaushetkiä. Myös suomalaisiin pappeihin pidettiin yhteyttä. He vierailivat perheissä ja osallistuivat suomalaisiin jumalanpalveluksiin. Lapsille järjestettiin pyhäkouluja. Kaiken tämän takana oli Toivon määrätietoinen huolenpito niin inkerinsuomalaisten henkisestä kuin kulttuuriperinnöstäkin.

Muutettuaan Boråsiin inkerinsuomalaisten suureen joukkoon, Toivo osallistui Inkeri-kerhon ja kirkolliseen toimintaan, mm. isien kirkkokuoroon. Kun inkerinsuomalaisten kattojärjestö Inkerinsuomalaisten Keskusliitto, IKS, perustettiin Mölndalissa kesäjuhlilla vuonna 1956, oli Toivo mukana johtoryhmässä. Kah-

den vuoden kuluttua hänet valittiin liiton puheenjohtajaksi. Puheenjohtaja-aikanaan hän teki aloitteen muistokiven pystyttämiseksi niille inkerinsuomalaisille, joiden viimeistä leposijaa ei tunneta. Gävlessä asuva inkerinsuomalainen taiteilija Juho Suni suunnitteli muistokiven, ja Toivo paljasti muistomerkin kesäjuhlassa vuonna 1966. Joka vuosi hän yritti osallistua pyhäinpäivän juhlaan Örebrossa Pyhän Mikaelin kirkossa, jonka edessä muistokivi sijaitsee. Toivon kunniatehtävänä oli joka vuosi laskea seppelä muistomerkillä.

Sain tiedon Toivo Jääskeläisen kuolemasta päivää ennen pyhäinpäivää ja saatoin muistokiven vieressä kertoa hänen

aikaansaannoksistaan ja hänestä ihmisenä. Monet olivat liikuttuneita siitä, että jälleen yksi vanhimmista inkerinsuomalaisista oli poistunut joukostamme. ”Eräs inkerinsuomalainen valo on jälleen sammunut,” lausui Toivon hyvän ystävän, inkerinsuomalaisen merkkihenkilön tytär. Lausujan isä, Antti Juvonen oli kuollut aikaisemmin tänä vuonna. Pyhän Mikaelin kirkossa suomalainen pastori piti muistojumalanpalveluksen ja muisti molempien ”patriarkkojen” nimet. Kummallekin sytytetty kynttilät valaisivat tunnelmallisen hetken.

Suom. Juhani Jääskeläinen

TKU – tuntematon inkeriläisarkisto

Lassi Saressalo

folkloristiikan dosentti Turun yliopisto

Turun yliopistossa Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen laitoksessa, fyysisesti Fennicum -rakennuksessa osoitteessa Henrikinkatu 3 sijaitsee perinnetieteellinen äänitearkisto. Yhtenä sen laajimmista yhtenäisistä kokonaisuuksista on ns. Inkeri-arkisto. Se sisältää Ruotsissa ja Suomessa äänitettyjä kertomuskokonaisuuksia vuosilta 1957, 1958 ja 1964–1969. Aineisto on kerätty Suomen Akatemian rahoituksen turvin. Keruuhanketta oli aloittamassa professori, sittemmin akateemikko Martti Haavio, jonka aikana koottiin yhteen vanhempaa inkeriläisaineista eri arkistoista. Työtä keruuhankkeen johdossa jatkoi professori Lauri Honko, jonka aikana toteutettiin 1960-lu-

vun suurkeruut ja perustettiin kyseinen Inkerin henkisen kansanperinteen tutkimusarkisto.

Tuohon aikaan inkeriläisasiat eivät juurikaan olleet esillä, Neuvostoliittoon palautetut ja palanneet etsiskelivät sijaansa maailmassa ja sydän kylmänä noutajiin vielä viisikymmenluvulla odotelleet Suomeen jääneet eivät juuri itsestään ääntä pitäneet. Siksiäpä olikin haastateltaviksi helppoiten saavutettavissa Ruotsiin siirtyneitä inkerinsuomalaisia, jokunen vatjalainen ja inkerikkokin. Kaikkiaan keruu tavoitti 141 henkilöä, joilta saatiin talteen 230 nauhoitetta, reilu kaksisataa tuntia kerrottua muistitietoa. Eniten haastateltavia oli tavoitettu entisten Hietamäen, Tuu-

tarin, Skuoritsan ja Venjoen seurakuntien alueilla asuneista, yli kymmenen kertojaa oli kotoisin Narvusin-Kosemkinan ja Soikkolan seuduilta, kolme kallivieriläistä ja pari Novasolkasta, mutta löytyy kertojia myös Kolppanasta ja Koprinastakin. Kuusi kertojaa on Pietarin kaakkoispuolen Järvisaaresta, pari Keltosta ja reilu kaksikymmentä Valkeasaaresta, Vuoleelta, Lempalasta ja Miikkulaisista.

Kerääjiä oli noina vuosina kentällä yhteensä kaksikymmentä, joillakin vain yksi haastattelu, joillekin haastattelutunteja kertyi kymmeniä. Kustakin äänitteestä on laadittu litteraatio – teksti on siis uloskirjoitettu sellaisenaan. Tämän lisäksi materiaalista on laadittu nauhakohmainen nauhapöytäkirja, johon on kertomusten ydinaiheet (motiivit) referoitu motiivikortistoksi. Näistä taas laadittiin AIHEHAKEMISTO (toim. Lassi Saresalo, Turku 1981), jossa on eritelty kunkin nauhan sisältöaines kooditettuna ja vastaavasti kunkin aineksen esiintyminen koko nauhoitekokonaisuudessa. Tämä työ tehtiin siis ennen tietokoneaikaa ja hakemisto vaikuttaakin kömpelöltä nykytekniikkaan verrattuna. Mutta tuolloin se oli ainut mahdollisuus hallita noinkin laajaa aineskokonaisuutta.

Mitä sitten oikein kerättiin? Ensimmäinen asiakokonaisuus sisältää ihmiselämän kulun raskaudesta ja syntymästä kuolemaan ja hautajaisiin. Itkuvirsiperinne on luokiteltu omaksi ryhmäkseen. Toinen kokonaisuus valaisee sosiaalisia suhteita, kolmas kalendaarisen perinteen. Henkilöperinne ja historialliset tapahtumat kuten myös elinkeinoihin liittyvä muistitieto, uskontoon, koululaitokseen, kansanlääkintään ja perinteen specialisteihin liittyvää tietoa on niin ikään mukana. Kansanusko ja erityisesti haltijaperinne on noussut esiin, ei vähiten Haavion

ja Hongon omien kiinnostuskohteiden vuoksi. Myös enteisiin ja merkkeihin liittyvä uskomuksellinen ajattelu ja tapakulttuuri ovat mukana.

Ajallisesti ja kulttuurikuvansa kannalta koottu aineisto edustaa sitä inkeriläisyyttä, jonka tapaamme viime vuosisadan alkupuolella, osittain ajalta ennen vallankumousta, osittain sen jälkeen. Kansanelämä ja uskomusperinne eivät muuttuneet radikaalisti vallankumouksen myötä ja kun muistamme, että ihmisen maailmankuva sata vuotta sitten oli konservatiivisempi, paikallisuus ja paikallinen yhteisöllisyys tiiviimpää, tietomaailma verrattomasti rajatumpi kuin nykyään, voidaan koottua aineistoa tutkimuspainotuksestaan huolimatta pitää hyvänä. Se kertoo sata vuotta sitten vallinneen inkeriläiskulttuurin maailmankuvasta ja on mitä suurimmassa määrin kertojensa näköinen – taikka kuuloinen.

TKU:n Inkeriaineisto on digitoitu ja siihen voi tietyin edellytyksin päästä tutustumaan myös Internetin kautta. Tämä edellyttää kuitenkin kirjautumista järjestelmiin, mikä taas sekä arkistoteknisistä että tekijänoikeudellisista syistä ja kertojien lähdesuojan vuoksi edellyttää kirjautumista arkiston käyttäjäksi. Tämä taas edellyttää perusteltua hakemusta osoitteeseen aki.luotonen@utu.fi

Inkerin henkisen kansanperinteenkeruuprojektin aineistoista on tehty lukuisa määrä eritasoisia opinnäytteitä, jotka ovat löydettävissä TKU-arkiston opinnäyte- ja julkaisuluetteloista ja jotka fyysisesti sijaitsevat Fennicum -rakennuksen opinnäytekokoelmissa. Uskoisin, että laitoksen arkistonhoitaja varmaan mielellään esittelisi aineistoja ja tutkimustuloksia, jos joku huomaisi sitä häneltä pyytää. Olisiko tässä yksi syy lähteä käymään Turussa! ①

Kirkko Sydämessä

*Uskonnon muokkautuminen
ja individuaatio inkerinsuomalaisten
elämänvaiheissa 1900-luvulla.*

**Sinikka Haapaniemen
inkeriläisyyttä ja uskonnon
asemaa individuaatioissa
käsittelevä väitöskirja
tarkastettiin Helsingin
yliopistossa 13.11.2010.
Julkaisemme ohessa
väittelijän tiivistelmän
tutkimuksesta.**

Väitöstutkimukseni kuuluu uskonnollisten katsomusten ja elämänkulun problematiikan aihepiiriin. Sen kohderyhmänä on historiallisella Inkerinmaalla elänyt ja 1900-luvun vaihtelevissa olosuhteissa hajaannukseen joutunut suomenkielinen (inkerinsuomalainen, inkeriläinen) väestö.

Muuttuneiden ulkoisten olemisehtojen vallitessa vakaumukselliset tekijät saavat uutta merkitystä ja muotoa. Tarkastelu kohdistuu henkilökohtaisen uskon ylläpitoon vaikeissa elämäntilanteissa ja siihen, miten kriisit vaikuttavat uskonnollisiin katsomuksiin. Toinen tarkastelun taso muodostuu individuaation pohjalta C.G. Jungin analyttisen psykologian terminologiaa hyödyntäen. Individuaation eli yksilöitymisen katsotaan tapahtuvan elämänvaiheiden myötä etenevänä prosessina.

Tutkimuksen perusaineiston muodostaa kahdenkymmenen syntyperäisen inkeriläisen haastattelut ja niistä johdetut elämäkertomukset. Sekundaariaineistona toimivat useat elämäkerrat ja muistelmateokset. Haastateltavat ovat kertoneet elämästään ilman ennalta laadittua kysymys-vastaus formulointia. Tutkimus liittyy uskontotieteen alalle ja noudattaa laadullisen tutkimuskäytännön perusteita ja tapaustutkimuksen menetelmää. Jokainen haastateltava pyritään tuntemaan siinä tilassa, mitä hänen kertomuksensa tuo esille. Tavoitteena on kiinnittää huomiota kertojien erilaisille kokemuksilla antamiin tulkintoihin ja ymmärtää niiden merkitys henkilökohtaisella tasolla. In-

keriläisten hajaannus-, vaellus- ja paluu- vuodet nostavat esiin selviytymisen ongelmat. Omatoiminen yritteliäisyys saa yksilöllisiä muotoja ja korostuksia.

Uskonto on liittynyt kertojien elämään yhtenä elämänlaadun tekijänä. Uskonnolliseen ajatteluun on vaikuttanut sekä kotikasvatus että kirkon opetus. Rippikoulun tiedollisen aineksen omaksumiseen suhtauduttiin vakavasti. Kun kirkkoa ei enää ollut, sanotaan, että kirkko kulki mukana. Muuttuneet olosuhteet testasivat opetuksen pätevyyttä. Kirkkoinstituution sanoma säilyi ja auttoi ylläpitämään perinteitä. Pyrkimys yhteyteen ja yhteisön läsnäolon kokemiseen tuli esille sekä riittikäyttämisen muodoissa että erilaisena prososiaalisuutena.

Paluumuuton myötä Inkerin luterilaisen kirkon toiminta alkoi elpyä. Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa seurakuntaverkosto on laaja-alainen ja kulttuuritoimintaa harjoitetaan kaikkialla siellä, mihin inkeriläistä asutusta on sodan jälkeisinä vuosikymmeninä muodostunut.

Uskonnolla on osansa yksilöitymisprosessissa. Uskonnon ja individuaation tarkastelu osoittaa, että uskonto on säilynyt yksilöllisenä katsomuksena, jonka faktisen perutan on muodostanut kristillinen usko ja kirkollinen traditio. Kotikasvatus on ollut orientoivaa, ei sitovaa. Ikääntymisen myötä itsenäisen ajattelun merkitys korostuu esimerkiksi suhteessa tunnistuksellisuuteen; se ei ole ollut uhka yksilöllisyydelle. ①

Suomen Inkeri-liitto ry:n

syyskokous 20.11.2010

Inkerikodissa

Liiton puheenjohtaja Toivo Flink toivotti kaikki tervetulleiksi ja avasi kokouksen.

Puheenjohtajaksi valittiin kokouksen avaaja ja sihteeri kutsuttiin Anne Tuohimäki.

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Aliisa Majava ja Tytti Piironen, jotka tarvittaessa toimivat myös ääntenlaskijoina.

Päätettiin liittymis- ja jäsenmaksun suuruudesta sekä lehden tilausmaksusta v. 2011

- liittymismaksua ei kanneta
- jäsenyhdistyksen jäsenen maksu 2 € / jäsen
- henkilöjäsenen jäsenmaksu 10 €
- kannattavan jäsenen maksu 50 €
- Inkeriläisten viestin tilausmaksu
 - Suomi ja Ruotsi 30 €
 - muut maat 36 €

Hallituksen laatima esitys toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi v. 2011 hyväksyttiin.

- ehdotuksen mukaan Inkeriläisten viestiä julkaistaisiin 6 lehteä, joista kaksi on ns. kaksoisnumeroa.

- toimintasuunnitelman tärkein asia on Inkeri-arkiston perustaminen Kansallisarkistoon, jossa tällä hetkellä on 43 mapillista aineistoa ja joka on vain kokoelma. Pyrkimyksenä on saada rahoitusta ja kerättyä kotiarkistoista kaikki arvokas tieto yhteen paikkaan ja järjestettyä se kunnolliseksi arkistoksi.

Päätettiin, ettei hallituksen jäsenille makseta kokouspalkkioita ja tilintarkastajien palkkiot maksetaan laskun mukaan.

Liiton puheenjohtajaksi v. 2011 valittiin yksimielisesti Toivo Flink.

Hallituksen erovuorossa olleet jäsenet Viktor Hyyrönen, Keijo Korkka ja Irja Pelkonen sekä varajäsen Annikki Kelo valittiin uudelleen vv. 2011–2013. Varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin Maire Rehnfors ja Lilja Kurppa, varatilintarkastajiksi Annakaisa Mörttinen ja Kerttu Susi.

Päätettiin, että kevät- ja syyskokoukset v. 2011 pidetään Inkerikodissa ja kutsut niihin julkaistaan Inkeriläisten viestissä sääntöjen mukaisesti, hallituksen määrämänä ajankohtana.

TAPAHTUMAKALENTERI

Ilmoittajille

Jotta tapahtumakalenteriin toivotut järjestöjen ilmoitukset ehtisivät painoon, tulee ne lähettää toimitussihteerille, postitusmuodosta riippumatta, siten, että ne ovat perillä viimeistään lehden kakkosivulla ilmoitettuna aineiston vastaanottopäivänä.

Turun seudun Inkeri-seuran tapahtumia

Bessede-hetket jatkuvat Palvelupisteessä joka kuukauden 1. ja 3. perjantai klo 13.00 Irma Kapasen vetäminä. Tervetuloa viettämään tehetkeä vapaan keskustelun merkeissä.

Hallitus kokoontuu joka kuukauden ensimmäisenä maanantaina klo 16.30 Palvelupisteessä, Uudenmaankatu 1. Jos teillä on asioita, joita haluaisitte hallituksen käsittelevän, ottakaa yhteyttä hallituksen jäseniin tai Palvelupisteeseen.

Hyvinkään Inkeri-kerhon tapahtumia

Tiedustelut Irja Pelkonen
inkerikerho@gmail.com tai
p. 040 550 5712

Lahden seudun Inkeri-seuran tapahtumia

Vuoden 2010 toiminta
Kerhoilloista ja kokouksista tiedusteluihin vastaa Maria Lahti p. 0400 841 741

Helsingin seudun Inkeri-seuran tapahtumia

Tiedustelut Toivo Tupin
p. 040 578 3894

Kuukausikokoukset pidetään osoitteessa:

*Inkerikoti
Karjalatalo
Käpyläнкуja 1
00610 Helsinki*

LEVITÄ INKERI-TIETOA

Saatavana Inkeriläisten Sivistysseurasta: Annikki Kelo p. 045 2612 342

Kirjallisuus

Flink Toivo: Kotiin karkotettavaksi, 30,-

Häkkinen Juho: Siihen maahan,
jonka minä sinulle osoitan I – II, 15,-

Kalevalaseuran vsk. 69-70:
Maria Luukan laulut ja loitsut, 6,50,-

Kuivanen Lilja (toim.):
Inkerin vuotuisjuhlat, 20,-

Krifors Lars: Oli onnistuttava, 15,-

Nokkala Tapani:
Paavo Räikkönen Inkerin mies, 25,-

Ojala Ella: Ensimmäinen kevät, 16,-
Pelastunut albumi, 22,-
Pitkä kotimatka, 14,-

Pelkonen Hannu: Voihan Venäjä, 25,-

Pärnänen E.: Antti Kivekäs I – II, 9,-

Ripatti Maria: Elämä yhden
kortin varassa, 16,50

Savolainen Aatu: Suomalainen
sissisodassa, 15,-

Savolainen Mikko: Inkerinmaa, 33,50

Seppänen Heikki: Etelän tien
kulkija – Vilho Helanen, 25,-

Sihvo Jouko: Inkerin kansan 60
kohtalonvuotta, 24,-

Sihvo Jouko (toim.):
Inkerinsuomalaisten kohtalo, 20,-

Störgren Aleksander:
Mutkainen tie vapauteen, 10,-

Suominen Hellin:
Mooses Putron elämäkerta, 2,50

Survo Arvo: Itku Inkerille, 17,-

Sveriges ingermanländska riksförbund:
Sverigeingermanländarnas historia, 24,-

Tuukkanen Saimi
Elämäni helminauha, 5,-

Äänitykset

Inkerikuoro (CD): Minä tyttö, 10,-

Santtu Lauri (äänilevy single):
Murrejuttuja, 2,50

Survo Arvo (C-kasetti):
Omal maall', 2,-

Kartat

Mustonen:
Inkerin kartta v. 1933, 12,-

Randefeldt:
Inkerin uusi kartta v. 1992, 10,-

Randefeldt:
Keski-Inkeri Kylä ja tiekartta
v. 1993, 10,-

Muut

Inkerin pöytälippu (polyesteriä) +
salko marmorijalustalla: 15,-

Inkerin pöytälippu (polyesteriä): 8,-

Adressi surunvalitteluun: 7,-

Pakki Nikolai:
Inkerin kylän lähihistoria taiteessa, 15,-
Inkeri-keskuksesta ja numerosta 09-3499626

Rautajoki Reijo: Vaietut
s-postitse: reijo.rautajoki@gmail.com
ja hyvin varustetuista kirjakaupoista